

Reactie de Bibliotheek Eindhoven op concept advies cultuurraad

Inleiding

Als bibliotheek Eindhoven zijn we al meer dan 104 jaar nauw verbonden met Eindhoven. Wij zijn daarom verheugd te lezen dat deze verbinding de komende vier jaren wordt voortgezet. Wij kunnen ons in blijven zetten voor de ontwikkeling van iedere Eindhovenaar en de ontwikkeling van de stad Eindhoven en de realisatie van onze toekomstvisie met krachtig voort te zetten.

U vraagt ons op feitelijke onjuistheden te reageren. Een feitelijke onjuistheid kan naar onze mening ook een standpunt zijn dat wellicht door onvoldoende informatie tot stand is gekomen. Op diverse plekken in het concept advies geeft u aan een uitwerking te missen. De aanvraag was gemaximeerd op 8.000 woorden, waardoor we beperkt waren in onze toelichtingsmogelijkheden. Vandaar dat wij de vrijheid nemen voor een uitgebreide reactie op het concept advies.

Inhoud

In uw inleiding schrijft u dat wij de ongelijkheid van mensen willen tegengaan. Wij zien dat anders. Mensen zijn per definitie ongelijk en dat willen wij ook niet tegengaan, wij koesteren dat eerder. Mensen zijn wel gelijkwaardig. En wij doen onze uiterste best om mensen gelijke kansen te bieden.

Verder stelt u dat wij dat doen *“door het bevorderen van leesvaardigheid, leesplezier en digitale geletterdheid voor alle inwoners van de stad.”* Zoals u heeft kunnen lezen op pagina 23 van ons plan, bevorderen wij ook het Leven Lang ontwikkelen via het thema Mens & Samenleving en agenderen we van daaruit thema's die de welvaart en welzijn van de inwoners vergroten.

De WSOB (artikel 5) kent de bibliotheken de volgende vijf wettelijke functies toe in plaats van de vier die u schetst. Deze vijf staan ook genoemd op pagina 10 van ons plan en in bijlage 5 op pagina 3:

- a. Ter beschikking stellen van kennis en informatie
- b. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
- c. Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
- d. Organiseren van ontmoeting en debat
- e. Het laten kennismaken met kunst en cultuur

Op diverse plekken in uw advies geeft u aan nadere uitwerkingen te missen en benieuwd te zijn hoe concrete ervaringen uit het verleden zijn vertaald in het nieuwe plan (bestrijding laaggeletterdheid). U stelt ook in uw concept advies: *“Zo wordt de ambitie met betrekking tot het terugdringen van laaggeletterdheid opnieuw genoemd. De commissie vindt dat reflectie op ervaring uit de vorige periode de noodzaak en haalbaarheid van vergelijkbare activiteiten in de periode 2021-2024 beter zou onderbouwen.”*

De bestrijding van laaggeletterdheid is wereldwijd een hardnekkig probleem. Het vraagstuk wordt eerder groter en complexer dan kleiner. Ook Digitale laaggeletterdheid is een steeds groter wordend probleem. De afgelopen jaren hebben we ervoor gezorgd dat het onderwerp op de politieke en bestuurlijke agenda is (zie coalitie akkoord) en dat er een stadsbreed plan voor het verbeteren van

basisvaardigheden kwam. De kernpartners zijn gemeente Eindhoven, Summa College en de Bibliotheek Eindhoven. Het is concreet en gericht op repressie én preventie. Wij zijn er trots op dat de Bibliotheek Eindhoven de aanjager voor dit plan is geweest. De afgelopen twee jaren hebben wij samen met diverse partners twee keer een rijkssubsidie van bijna € 200.000 binnengehaald en impactvolle projecten gerealiseerd. Het project "Samen thuis in taal" heeft na 1 jaar, op verzoek van gemeente Eindhoven, al een vaste plek gekregen in het sociaal domein. Wekelijks lezen bijna 200 vrijwilligers voor aan 500 kinderen. De impact op de levens van de kinderen is enorm en de basisscholen staan in de rij.

In bijlage 9 bij onze aanvraag zit een reflectie op de adviezen van de cultuurraad uit 2016. En we hebben onze acties getoetst aan de beoordelingscriteria uit de subsidieverordening. Ook hebben we een evaluatie opgesteld van de afgelopen vier jaren over onze vier programma's. Op strategisch niveau keken we met gebruikers en belangrijke stakeholders naar onze toekomst. We stelden een nieuwe koers vast met een nieuwe missie, rollen, energieën en thema's. En we formuleerden onze ambitie ten aanzien van functionele ruimtes en de fysieke ruimte en maakte keuzes in consumentenprofielen. Bijna de helft van ons budget gaat naar de Bibliotheek op school. Hierover zijn twee evaluaties opgesteld. Een in opdracht van de gemeente en een zelfevaluatie in opdracht van de bibliotheek Eindhoven. Beide evaluaties hebben verbeter- en veranderpunten opgeleverd die in gezamenlijkheid zijn of worden geïmplementeerd.

U geeft aan dat het artistieke deel, zoals een bijdrage van de Bibliotheek aan het literaire klimaat in Eindhoven, onvoldoende is onderbouwd en dat samenwerking met relevante partners zoals Watershed van toegevoegde waarde kan zijn.

Op basis van ons budget, het profiel van de stad en de keuze van onze consumentenprofielen, hebben wij geen overdreven ambities om het literaire klimaat te verbeteren. Met Watershed hebben wij enkele jaren geleden een gesprek gevoerd over samenwerking, dat stond namelijk in de voorwaarden van de subsidie die de Cultuurstichting aan Watershed had toegekend. Uit het gesprek werd duidelijk dat de drijfveer van Watershed niet een intrinsieke motivatie was voor samenwerking. Zoals bekend werken wij de afgelopen jaren in grote tevredenheid samen met Natlab en Van Piere en hebben wij met hen o.a. de schrijfwedstrijd, de verkiezing van de stadsdichter en het boekiebal toegevoegd aan het stedelijk programma. Wij dragen lokale schrijvers/makers zeker een warm hart toe. Andere organisaties (letterenfonds) hebben t.a.v. schrijvers meer een kerntaak. Onze inspanningen op het gebied van schrijftalent richten zich meer op de stad en het verbinden van Eindhovenaren onderling (stadsdichter). Met uw afwijzing van onze gezamenlijke aanvraag voor een stadsbreed en laagdrempelig literair programma en de gevolgen van de Covid-19, wordt het wel spannend wat er van dit programma de komende jaren zal overblijven.

“Met aansluiting bij de specifieke positie van Eindhoven en specifieke doelgroepen in de stad zal de Bibliotheek zich volgens de commissie beter kunnen profileren en haar culturele rol duidelijker invullen.”

In onze aanvraag staat Eindhoven en de groei en verandering van Eindhoven centraal. Vandaar dat wij in onze aanvraag aandacht besteden aan de samenstelling van Eindhoven, belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen en belangrijke demografische ontwikkelingen (paragraaf 2.1 pagina's 5 t/m 9). Wij weten hoe Eindhoven is samengesteld en dat de bibliotheek relevant is voor alle sociale lagen van de bevolking. Wij begrijpen dan ook niet op welke specifieke positie u precies doelt. De helft van onze bezoekers is international. En onze samenwerking met Expat Spouses en Expat Center heeft ons veel inzichten in de pains and gains opgeleverd van onze internationale stadsgenoten. Vandaar dat er bijvoorbeeld tijdens de voorleesweken wordt voorgelezen in 10 talen waaronder het Perzisch en hebben we met de vrijwilligers van Reading Peer een kleine Engelstalige bibliotheek van kinderboeken en met de Italiaanse community een kleine bibliotheek gerealiseerd. De beperkte ruimte is de bottleneck. Voor onze internationale leden hebben wij daarom het een en ander digitaal in de aanbieding: pressreader, Borrowbox en een Engelstalige programma. Onze medewerkers hebben scholing in het Engels gehad en onze communicatie is tweetalig.

De keuze van 6 consumentenprofielen werken wij op dit moment uit in persona's, waarmee alle medewerkers van de bibliotheek aan de slag gaan om de bestaande en nieuwe producten en diensten van de bibliotheek te vertalen naar relevante proposities. Er kunnen strepen worden gezet door bestaand aanbod en er kan dus nieuw aanbod aan worden toegevoegd. Leidend daarbij zijn onze missie, drie thema's, twee rollen, vier energieën, zes consumentenprofielen, onze maatschappelijke inkadering (zie bijlage van aanvraag, waaronder de 5 functies uit de WSOB) en onze (demografische) analyse van Eindhoven.

Landelijk is een convenant tussen minister OC&W, VNG, IPO, KB, SPN en VOB gereed. Het kent drie focuspunten: leesvaardigheid/leesplezier, digitale vaardigheden/digitale inclusie en leven lang ontwikkelen. Als landelijk bestuurder is de bestuurder van Eindhoven nauw bij betrokken bij dit convenant. Op provinciaal niveau werken we in het verlengde van dit convenant met veel stakeholders aan een meerjarenuitvoeringsprogramma. De eerste stap is een Leesoffensief voor Brabant. Als provinciaal bestuurder is de bestuurder van Eindhoven de aanjager van het Brabantse leesoffensief. En op lokaal niveau heeft de bestuurder van de bibliotheek de culturele BIS instellingen bijeen gebracht en kwam er een pamflet en manifest waarin het belang van kunst en cultuur voor de stad werd verduidelijkt. Dit werd 1 op 1 opgenomen in het coalitie akkoord. Graag krijgen we meer inzicht in wat u precies bedoelt dat we onze culturele rol duidelijker moeten invullen.

U stelt: De Bibliotheek heeft aangegeven jaarlijks € 190.000,00 meer subsidie nodig te hebben dan het beschikbare subsidieplafond om de negatieve gevolgen van bezuinigingen voor bezoekers en leden te verminderen. We hebben een nieuwe, verlaagde begroting ingediend die correspondeert met het beschikbare subsidieplafond. De gewijzigde begroting is bevestigd door de Stichting Cultuur Eindhoven.

U kwalificeert de raad van toezicht als lichtelijk zakelijk en doet de suggestie voor een lid met een literair profiel. Conform de code cultural governance houdt de raad van toezicht een jaarlijkse zelfevaluatie en bij iedere vacature een brainstorm over het gewenste profiel, gezien de ontwikkelingsfase waarin de bibliotheek verkeert. De licht zakelijk inslag lijkt ons zeer gepast, gezien uw eerdere opmerking over onvoldoende ondernemerschap. Daarnaast is zakelijk inzicht zeer wenselijk gezien de forse financiële opgaven waarvoor wij ons gesteld zien. De kosten lopen hoog op,

de vraag naar onze diensten groeit en verandert en het budget vermindert. Op basis van onze nieuwe toekomstvisie (missie, rollen, thema's en consumentenprofielen) kiezen wij er niet voor om zwaar in te zetten op een literair programma voor volwassenen. Bovendien is de markt niet al te groot in onze Beta stad. In geen van onze klantgroepsgesprekken kwam hier een heel duidelijke behoefte naar voren. Uiteraard hebben wij de literaire bestsellers in huis. Het ontbreekt ons echter aan de middelen (geld en kastruimte) om minder gelezen collectie op te nemen. Daarnaast maakt literatuur ook deel uit van het programma van andere culturele instellingen als het Muziekgebouw, Tac, Natlab en het Parktheater. Wij kiezen ervoor digitale en fysieke literatuur aan te bieden en vooral in te zetten voor kinderen (o.a. Schoolschrijver) en jongeren (o.a. Stap op de rode loper) en bij het uitnodigen van schrijvers vooral complementair te zijn aan het programma van Van Piere en te programmeren voor een groter publiek. Een keuze voor een meer internationaal/landelijk opererende partij als Watershed ligt niet voor de hand, maar wij zijn altijd bereid om samenwerkingsmogelijkheden te bespreken als zij laagdrempeliger willen gaan opereren.

U stelt: *“De inzet op wijken met bewonersbibliotheken en spil (SPIL en dBOS) en laagopgeleiden is positief,...”* Om eventuele misverstanden uit de weg te ruimen, wij hebben geen verantwoordelijkheid voor de bewonersbibliotheken. Wij verrichten bepaalde diensten (inkoop boeken en tijdschriften) en werken met ze samen door boeken voor bibliotheekleden af te leveren die ze daar kunnen afhalen

U schrijft in uw concept advies dat de Bibliotheek uit gaat van een snel herstel van het niveau van bezoekers nadat Covid-19 maatregelen zijn versoepeld. U vraagt zich af of dat realistisch is.

Wij vragen ons af uit welke informatie de commissie deze conclusie trekt. In de bijlage *“Toelichting telling activiteiten tbv format bereik”* geven we toch duidelijk aan: *“We zijn uitgegaan van invloed van de Corona maatregelen in 2021 en 2022. Daarna is er hopelijk een vaccin of voldoende immuniteit.”*

In de excell bijlage Basis Format Aanbod Bereik Begroting Verantwoording Bibliotheek, tab Aanbod & Bereik geven we aan 300.000 bezoekers in 2021 en 250.000 bezoekers in 2022 te verwachten. Ter vergelijking In 2019 hadden we 346.000 bezoekers in de Witte Dame. De gevolgen van Covid-19 en de noodzakelijke bezuinigingen kunnen mogelijk culineren en grotere gevolgen hebben dan we nu kunnen voorzien. De halvering van het vloeroppervlak in de Witte Dame tot de omvang van de Boekenberg in Spijkenisse (70.000 inwoners), maakt ons werk nog moeilijker in een 1,5 meter samenleving waarin juist meer ruimte nodig is.

Lokaal belang

“De commissie mist in de aanvraag echter een beschrijving van waarom voor bepaalde partners is gekozen, hoe de samenwerking er uit ziet en wat het beoogde resultaat is.”

“De Bibliotheek noemt ook de samenwerking met andere organisaties in de Basisinfrastructuur, onder meer in een stedelijke programmering. De commissie mist een uitwerking en ziet het evenmin terug bij andere aanvragen. De mate van gezamenlijkheid vindt ze onvoldoende onderbouwd. Een omschrijving van hoe de Bibliotheek haar positie ziet, in samenhang met het culturele veld van Eindhoven, kan hier meer duidelijkheid in geven.”

De keuze van samenwerkingspartners is de afgelopen jaren vooral per thema opgepakt en per keer vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Met onze toekomstvisie voert het MT van de Bibliotheek stelselmatig gesprekken met onze belangrijkste stakeholders en verkennen we de relevante samenwerkingsmogelijkheden op onze missie, onze thema's en consumentenprofielen. Dit is nog in ontwikkeling.

Waarschijnlijk bedoelt u met “aanvragen”, de aanvragen van andere culturele instellingen. Het staat genoemd in onze aanvraag, maar is niet uitgewerkt. Net als vele andere initiatieven en projecten. Het maximaal aantal woorden van 8.000 beperkt ons en anderen daarin waarschijnlijk. Ter illustratie: we zijn met een groep culturele instellingen al enige jaren aan het experimenteren met een stedelijk programma creativiteit. Het CKE en Cultuurstation proberen daaraan gekoppeld, net als in Meijerijstad, een programma Circle of Talent van de grond te tillen.

De bibliotheek heeft een breder profiel dan alleen cultuur. Zoals u zelf eerder in de cultuurbrief schreef, ontwikkelen wij ons tot een brede educatieve en maatschappelijke functie. In de concept cultuurbrief weidde u nog een passage aan de positionering van de bibliotheek. U vroeg ons te reflecteren op die positie. Of we louter onder de cultuurstichting horen of dat we beter passen onder de gemeente. Onze reactie was de laatste, aangezien wij ons breder ontwikkelen dan sec een culturele instelling. Daarna vernamen wij niets meer van u en stond er niets over in de definitieve cultuurbrief. Wij hechten aan een breed maatschappelijk profiel.

“De commissie vindt de Bibliotheek Eindhoven echter niet erg onderscheidend in een grotere context en vindt dat de organisatie wat dat betreft ambitieuzer mag zijn. De Bibliotheek geeft in haar aanvraag aan dat ze in transitie is, een concrete uitwerking die inspireert en een beeld van de bibliotheek van de toekomst geeft leest de commissie nog onvoldoende terug. De stad Eindhoven nodigt daar volgens haar zeker toe uit.”

Wij bevelen u aan onze toekomstvisie te lezen (zie bijlage 10):

https://issuu.com/bibliotheekeindhoven/docs/bieb_visiedocument_issue. Van veel mensen kregen we zeer positieve feedback op onze visie. Bijvoorbeeld de directeur van het Textielmuseum vond hem zeer aansprekend en toegankelijk.

Wij zijn benieuwd hoe u de grotere context ziet. Wij zijn verheugd door deze passage en zien dat als een stimulans om onze ambities in een nationaler en internationaler perspectief te plaatsen. Wij groeien graag van provinciale middelmaat naar internationale top en zien ons graag aansluiten bij het volgende nationale en internationale rijtje: Forum Groningen, de Lochal in Tilburg, de geplande bibliotheek op de Amsterdamse Zuidas, de Krook in Gent en Dokk1 in Aarhus. Vergelijkbare gemeenten, met vergelijkbare ambities en met vergelijkbare profielen (Gent en Aarhus).

Onze stip aan de horizon is te vinden in de financiële benchmark in onze aanvraag (pag. 32 en 33) en de functioneel ruimtelijke benchmark in onze toekomstvisie (pagina's 82 t/m 103 en pagina 104 t/m 111: de Krook en Dokk1). Onze eerste stap naar de horizon is het niveau van Tilburg, bedrag per inwoner van € 25 en een nieuw gebouw van 30 miljoen. In het eerste kwartaal van 2021 presenteren wij met enkele partners in de stad ons eerste plan. Wij rekenen op uw steun.

“De Bibliotheek voldoet volgens de commissie aan de functie specifieke eisen. In het algemeen voldoet de aanvraag op alle criteria. De commissie vindt dat de Bibliotheek Eindhoven haar taken uitvoert zoals je van een bibliotheek mag verwachten. Voor een stad als Eindhoven vindt ze ook dat er meer mag gebeuren.”

U geeft aan dat er meer mag gebeuren. Wij zijn benieuwd op welke gebieden er meer mag gebeuren en zijn benieuwd naar ideeën voor de financiering van deze activiteiten. Als je de financiële benchmark in ogenschouw neemt en ziet wat we ervoor doen, overschrijden wij onze financiële grenzen. Hierdoor zijn wij genooddaakt om vanaf 2021 fors bij te sturen door onder andere onze openingstijden te verminderen, onze formatie en dus dienstverlening te verminderen, minder geld voor programmering in te zetten en Expeditie E in het Woensels Winkelcentrum te sluiten.

Ten slotte kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat de commissie onze inbreng en officiële teksten van de Cultuurstichting niet volledig tot zich hebben genomen. Het concept advies staat in schril contrast met wat op pagina 28 van de Cultuurbrief 2021-2024 staat:

“Bibliotheek is een functie in de stad die conform de Bibliotheekwet tot de wettelijke taak van de gemeente wordt gerekend. Behalve een culturele functie vervult de Bibliotheek Eindhoven met schoolbibliotheken ook een belangrijke rol in het onderwijs en heeft aandacht voor het terugdringen van laaggeletterdheid. De bibliotheek heeft een cruciale rol bij het stimuleren van taalontwikkeling, leesbevordering en digitale vaardigheden voor jong en oud. Met een breed programma aan publieksactiviteiten in samenwerking met culturele en maatschappelijke partners, zowel uit de regio als daarbuiten, levert de bibliotheek ook een waardevolle bijdrage aan algemene ontwikkeling van Eindhovenaren. Publieksactiviteiten hebben een breed bereik en zijn ook aantrekkelijk voor bezoekers uit de regio. De Bibliotheek Eindhoven is actief betrokken in het regionale en landelijke netwerk van bibliotheken en innoveert in samenwerking met andere partijen.

De Bibliotheek Eindhoven heeft een sterke culturele en maatschappelijke functie in de stad. De overheidsfinanciering is noodzakelijk en wenselijk voor de bibliotheekfunctie, voor leesbevordering waarin ook het onderwijs een cruciale rol speelt - de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur hebben in juni ook een gezamenlijk advies over leesbeleid uitgebracht -, voor talentontwikkeling van schrijvers en voor presentatiemogelijkheden zoals festivals. In Eindhoven is de hele keten aanwezig, wordt de samenwerking van de Bibliotheek Eindhoven en literaire organisaties met diverse culturele en maatschappelijke organisaties goed benut en zijn er binnen het subsidiestelsel kansen voor individuele makers en organisaties om financiering voor hun activiteiten te verkrijgen.”